

Boek Aandacht voor de fijne motoriek in kleuterthema's
Auteur Silvana Herben
Uitgeverij Boom

In de praktijk is te zien dat de motorische vaardigheden van de kinderen de laatste jaren achteruitgaan. Op het gebied van de fijne motoriek moet een sprong gemaakt worden. Er is immers een grote groep kinderen die in groep 3 en hoger nauwelijks goed mee kunnen komen met schrijven.

Dit boek geeft, naast een theoretische onderbouwing, veel praktische tips hoe motorische vaardigheden kunnen worden aangeboden binnen het werken met thema's.

Hfst. 1: Het belang van thematisch werken

Binnen het thema doen kinderen verschillende activiteiten binnen een context. Dat wil zeggen dat die activiteiten verband houden met elkaar. Jonge kinderen maken zo 'kapstokhaakjes' in hun brein aan, waaraan ze de nieuw geleerde stof hangen. Jonge kinderen hebben een grote bewegingsbehoefte. Om hieraan te voldoen is het belangrijk dat je hen daarvoor de ruimte biedt. Dit doe je ook door activiteiten aan te bieden die kinderen niet aan hun tafel, maar zittend op de grond, liggend (op de buik bijvoorbeeld) of staand kunnen doen.

Hfst. 2: Het belang van motorische ontwikkeling

Wanneer we het hebben over motorische ontwikkeling dan hebben we het ook over neurologische rijping en babyreflexen. De volgende drie reflexen zijn belangrijk voor het latere leerproces van kinderen:

1. Asymmetrische tonische nekreflex (ATNR)
2. Symmetrische tonische nekreflex (STNR)
3. Tonische labyrintreflex (TLR)

Fijn motorische activiteiten zijn belangrijk voor de zelfredzaamheid. Denk aan het openen en sluiten van je jas. Het is ook belangrijk voor het leren schrijven. Volwassenen zijn vaak geneigd om kinderen te helpen. Door zelf (fijn motorische) handelingen uit te voeren worden hun zelfredzaamheid en ook de fijn motorische vaardigheden vergroot en ontwikkeld.

Er zijn twee vormen van schrijffrijpheid. Bij cognitieve schrijffrijpheid gaat het over interesse krijgen in cijfers en letters. Bij motorische schrijffrijpheid hebben we het over de fijne motoriek en de oog-hand coördinatie, bijvoorbeeld bij het vasthouden van een pen. Wanneer kinderen de fijnmotorische vaardigheden weinig oefenen, is het verstandig om activiteiten aan te bieden die de spieren en gewrichten in de handen en vingers stimuleren. Denk bijvoorbeeld aan het spelen met een tol waarbij je kracht moet zetten met je duim, wijs- en ringvinger.

Hfst. 3: Spel en themahoeken

Spel is ook belangrijk voor de ontwikkeling van de fijne motoriek. Wanneer kinderen een puzzel maken, houden ze het puzzelstukje met twee vingers en een duim vast. Dat zijn precies de vingers die ook gebruikt worden bij het vasthouden van een potlood. Datzelfde geldt bij het spelen van een gezelschapsspelletje. Een pion houdt je vast tussen je vingers en je duim.

In een kleutergroep staan vaak tafels waarop activiteiten worden gedaan. Voor de motorische ontwikkeling is het beter om meer op matten en kleden op de grond te spelen.

Hfst. 4: Het sensopathisch spel

Het sensopathisch spel is een spelvorm waarin het ervaren van zintuiglijke indrukken centraal staat. Het woord 'sensopathisch' is een samenvoeging van 'senso', het sensorisch opdoen van zintuiglijke indrukken, en 'pathisch', het ondergaan.

Het is belangrijk dat je sensomotorisch spel opbouwt. Dat kan in fases:

Fase 1: Verkennen en observeren van het materiaal

Fase 2: Handelend spelen met materialen

Fase 3: Symbolisch spel

Hfst. 5: Materialen

Steeds vaker zie je kinetisch zand in de kleutergroepen. Voor peuters en jonge kleuters kun je het beste gewoon speelzand uit de bouwmarkt gebruiken. Het heeft dunnere korrels en kinderen kunnen het door hun vingers laten glijden.

Wanneer je het zand een beetje nat maakt, kunnen kinderen er bolletjes van kneden. Hun handen en vingers moeten hier hun best voor doen.

Het voelen van ijs met je handen kan voor kinderen onbekend zijn. Je kunt ijsblokjes in zakjes doen. De ijsblokjes hebben iets magisch en mysterieus. Je kunt er bijna doorheen kijken en toch niet echt. Er kan een luchtbel in zitten. En ze veranderen van vorm wanneer ze smelten. In ijsblokjes kun je ook iets invriezen, zoals plastic beestjes. Kinderen kunnen zo ontdekken wat er in zit.

Hfst. 6: De overgang naar groep 3

Van kinderen in groep 3 wordt over het algemeen verwacht dat ze langdurig kunnen (stil)zitten, een werkhouding hebben en mee kunnen doen aan het schrijfproces. Daar is veel voorwerk voor nodig. In plaats van kleuters alleen maar klaar te stomen voor groep 3 is het ook goed om in groep 3 te kijken wat je kunt doen voor de kleuter die leerling wordt.

Een motoriekhoeke in groep 3 kan helpend zijn. De materialen die je hiervoor in kunt zetten, komen uitgebreid aan de orde in hoofdstuk 5. Ook buiten zijn er voldoende mogelijkheden. Denk bijvoorbeeld aan het knikkeren op het plein.

Hfst. 7: Activiteiten voor in de hoeken

In dit hoofdstuk worden veel praktische tips en inspiratie gegeven over het aanbieden van fijn motorische vaardigheden binnen hoekenspel. Een voorbeeld:

Hoek: huishoek, watertafel

Benodigheden: lauw water met en zonder sop, of wasmiddel, poppenkleertjes, wasrek, verschillende knijpers

Fijnmotorische vaardigheden: pincetgreep, doseren van kracht, tweehandig samenwerken, oog- hand coördinatie, vanuit de pols werken etc.

Bij het uitknijpen / uitwringen van (poppen)kleden, sponzen of doekjes moeten beide armen een verschillende kant op draaien en kracht zetten om water uit de kleding te krijgen. Voor

jonge kinderen kan deze handeling vanuit de pols lastig zijn. Bij schrijven, moet het kind ook vanuit de pols bewegen. Het is belangrijk om met de pols verschillende oefeningen te doen, bijvoorbeeld uitwringen.

Conclusie

‘Alles wat je aandacht geeft, groeit’. Dat telt ook voor de fijnmotorische ontwikkeling. Waar het uitvoeren van fijnmotorische activiteiten vroeger vanzelfsprekend was voor jonge kinderen, lijkt dat nu steeds minder het geval te zijn. Wil je de fijnmotorische vaardigheden ontwikkelen, dan moet je daar een goed aanbod voor hebben.

Dit boek is verdeeld in een theoretisch en praktisch deel. In het theoretische deel wordt duidelijk aangegeven waarom het belangrijk is om diverse motorische vaardigheden te ontwikkelen en in welke volgorde bepaalde fases verlopen. In het praktische deel worden veel tips en suggesties gedaan om de vertaalslag te maken binnen spel. Ook al zijn er meer boeken die fijnmotorische speltips geven, dit boek biedt de activiteiten aan binnen thema's en ook gericht binnen hoekenspel. Dat is echt onderscheidend ten opzichte van andere boeken. Dat maakt dit boek heel praktisch en inspirerend en een goede aanvulling op de bestaande literatuur over de fijne motoriek.